

מסורת הש"ס

(א) ב"ק פז.; (ב) גי'א רבא בר הונא.; (ג) לעילמ., (ד) שביעות מו: ב"מ קק., (ה) ונענין ערך מו: א"תא זורא פ' שני סרגליס.; (ו) וספ"י ממיסין עיקר.; (ז) ופי' תוס' מוילן לת. ד"ה אלעריך ליה לנאנא.; (ח) ונענך אלא ונענך אבין.

הגהות הר"ה

(א) גמ' רבה אמר חלקו לא וכו' לא כרבה: (ב) רשב"ם ד"ה ה"ג וכו' יעשה הרא פירוש למה: (ג) ד"ה א' אמרלא וכו' ומתנה היא וו: (ד) ד"ה אפילו חלקו וכו' ואין הכן מתעסק בנכסי אביו: (ה) ד"ה יוצאין וכו' שהוא לקח או הלוח: (ו) ד"ה שאס ממ וכו' הסער מוכיח שהממונ היה של אביהן: (ז) תוס' ד"ה מודה וכו' פריך אי דאתו: (ח) בא"ד י"ל דהתם מכאן בן גולן:

לעיו רש"י

אנדר"ש ו"אנלי"ש].

טבעות.

מוסף רש"י

בן שחלק. הפלוג מאביו ואין סמך עוד על שלטנו, כגון שנשא אשה ואין משתלם עוד בנכסי אביו ואשתו שנעגרשה הרי הן כבשאר כל אדם. אפי"נ דמתן נעיל (מג.) לא ללש חוקה בנכסי אשתו ולא ללשה בנכסי בעלה ולא הלכ בנכסי הן ולא הן כו'. הן כיון שהופלגו זה מזה ים לכן חוקה זה על זה (רע"ד חו. זוגא דסריבלא. ומספרים שגוזין כגן מאר ב"ח קס.) מספרים של סורקי בגדים (שביבועות חו.) מיהומי. שהביאו בנעלים עדים שמהו שלהן והן טוענין שהאלום לאביהם של אלן ואפקיטו רבא מיימי' משום דביס' הששין להשאיל ולהסביר (ב"ח קס.) ומתאפקיטו רבא מיהומי ש"מ דסריבל ליה אי הוה אבוהון קמן ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן בשביעה. דאי מהימן אן הוינן טענין בשביל יתמי אביהם לקחם ממך. ודוקא ספרי דאגדתא, שאין אדם עשיר ללמוד בזה מדר, אבל שאר ספרים אינם עשויים להשאיל ולהשכיר לפי שהמתקלקלן כמו טענינן (שם כס.) בנזילא ספרים לא יתמד כהן לכתחילה ולא יקרא אחר עמו, ויסול לומר לקוחין הן בידי ואין צריך לכתוב עליהן שטר מכירה אלא לזוהא דמילתא שלא יתקן לשבג, וכן קבלתי מרב יצחק הלוי (שביבועות חו.).

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

קבל מן הקטן.
לא יחזיר לו שהרי אין יודע לשמור וכמשלך לאיצור דמי מי שהחזיר לו אלא יעשה לו סגולה אוצר עד שיגדל ויחזיר לו. ולקמן מפרש מאי סגולה:
ואם מפ.
קטן יחזיר ליורשיו:
ויונו שאמרו.
אפי' קטן:
בשעת מיתסן.
אורחא דמילתא נקט דכשהן בריאין אס

רוצים להחזיר לבעלים יטלו שלהן מיד

הנפקד ויחזירו לבעליהן דמה להן

לגלות הדבר:
יעשה כפירושן.
יחזיר

הנפקד לאותו פלוני שפירשו אלו:
ה"ג

ואם לאו יעשה פירוש לפירושן.
כלומר

ואם לא מהימן לההוא נפקד שהפקדון

של אותו פלוני הוא אלא של בעלים

שלהם הוא וממתוך בושא אינם רוצים

לומר שהוא של בעלים דלא לימתחון

בגולנים וגנבים יעשה הנפקד פירוש

אחר לפירושו שיחזור לבעליהן של

אלו ולא לאותו פלוני וכו' האי גוונא

אמרינן בסמךנ דההיא עובדא דציתהו

דרבה בר בר חנה. ויש מפרשים ואם

לאו יעשה פירוש לפירושן כלומר אם

לא פירשו בשעת מיתה יעשה (ט) פירוש

למה שהם היו צריכין לפרש שיחזיר

לבעליהן ולא נהירא דא"כ היינו רישא

ואם מתו יחזיר דמייירי בשמת ולא פירש

למי יחזיר וקאמר דיחזיר לבעלים ותרי

זמיני למה לי. ואית ספרים דכתב דכו

ואיכא דלמרי יעשה פירוש לפירושו

כלומר לא יעשה כמה שפירשו הן

אלא יחזיר לבעלים ולא נהירא דא"כ

רב דלמר אי מהימן לך כו' דלמר

כמאן לא כרישא ולא כסיפא:
דיפי.

עגילים אצור"ש כדאמרינן בעלמא

(שירובין דף יז:.) (י) כיפי תלל ליה

עגילים תלה בזאוויהם:
דמרתא.
שם

חסס אחיו של ר' חייא כדאמרינן

(סנהדרין דף ה.) מרתא ואייבו וחנא

ור' חייא כו':
ובני ברסא.
של מרתא

ושל בני בתו:
אי מהימנא לך.
שלא

גנבה ממך כלום:
עשה פירוש לפירוש.

עכז לעצמן:
אי אמידא לך.
אותם שהיא אומרת שהם שלהם אס עשירים הם וראוין להפקיד כיפי ושאר חפצים עשה כפירושא והחזירו להם.
אי נמי אי אמידא לך אשתך שיש לה אוהבים שנתנו לה ממון ע"מ שלא יתא לך חלק בו ומתנה (ז) וז שנתנת לקרוביה משלה עשה כפירושא: פ"מ.
ללמוד דו הרי פירות והקצן קיים:
דאילו מיינא.
הקטן ממרי והקצן קיים.
אבל בעיסקא לא שמה יארע דה דבר תקלה ומאבד:
אפי' חלקו.
נתפדרו האב והקצן שאין הבן סמך על שולחן אביו ואין הבן (ח) בנכסי אביו כלום אפ"ה אין מחזיקין זה על זה דלא קפדי אהדדי:
חלקו לא.
כלומר בחלקו לא מייירי מתני' אלא כיון דחלקו יש להן חוקה זה על זה:
הכי גרסינן עבד רב פפי עובדא חלקו לא.
כלומר כדבא עשה דהיכא דחלקו לא דצרה משנתנו אלא ודאי יש להן חוקה:
הכי גרסינן בפירוש רבינו חננאל איסמר אחד מן האחין שהיה נושא ונטון כו'.
אחד מן האחין כגון גדול אחין לאחר מות האב:
אונות.
שטרי מכירות לשון כחי וראשית אונן (בבאשית מט.) ושטרות. של הלוואה:
יוצאין על שמו.
שבשמו נכתבו שהוא לקח (ט) והלוה:
שלי הן.
ואין לאחי חלק בהן שנפלו לי הממונות שהלוימי וקניתי בהן קרקעות הללו מצית אבי אמא ואין אחם יורשים עמי. והלכך נקט אבי אמא דאילו מצית אבא כולן יורשין בשוה דבאחין מן האב עסקינן שכולן יורשין ממון של אביהן צידח ולא יטול זה יותר מזה והלכך מאין לו ממון זה לבדו אס לא ירשו מאתו וכגון שאינם בני אס אחת:
עליו להביא ראיה.
שהממון שלו אע"פ שכמוצין השטרות בשמו דכיון שהיה הוא לבדו נושא ונטון בנכסים שנכתבו על שמו וכדמפרש לקמיה (ע"כ) שאין חלוקין אפי' בעיסמן דכיון דלא נודע מעולם מאיזה זר יבא לו ממון בלא אחיו אין לתלות השטרות אלא בממון האב ואינו יכול להוציא הממון מחזקת האב. ולקמן [סג] מפרש ראיה במאי:
על האחין להביא ראיה.
שהשטרות הללו מממון אביהן דלמאי דכתב בשטר סמכין והרי על שמו נכתב. ואע"ג דהלכתא כשמואל צדיני [בבבבות מט:] דהא הלכתא כרב דתניא לקמן [ע"כ] כוותיה ורב חסדא ורבה ורב ששת נמי כרב סבירא להו דמפרשי מילתיה לקמן [סג]:
אבא.
רב כך היה שמו (י) דדקרי ליה בשחיטת חולין (דף קא:) אבא אריכא דלמרינן מאן ריש סדרא בבבל אבא אריכא ואמרינן במסכת נדה (דף נד:) רב ארור' דבורו היה והאי דקרי ליה

רב כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו ליה נמי בבבל רב וכן מלאמי בספר ערוך(י) המוצא מרומא:
שאם מפ.
ויש לו בנים ליורשו על האחין להביא ראיה דכיון דיתמי לאו בני איתומי ראיה נינהו ואין יודעין לחפש זכותן וגם השטר מוכיח (י) שהיה ממון של אביהן על שכנגדו להביא ראיה. אבל כשהאח עצמו קיים היה מטיל רב עליו להביא ראיה דאס אחא דשלו הוא ממון זה יכול לחפש ולמנוא ראיה ואם לא ימצא ראיה הפסדי:
מסקיף לס רב פפא.
למאי דאמר שמואל מודי לי אבא:
כלום טענינן להו ליסמיו כו'.
בתמיה. אילו היה אביהן קיים היינו מחזיקין הממון ביד אחין עד שיביא ראיה שאינו שלהן ולפי שמת יפה כהן של יתומין ממנו ויפסידו אחין בתמיה. ואע"ג דלמרינן (לעיל דף מא:) טוענין ליורש גבי חזקת ג' שנים שאע"פ שלא דר בו אביו אלא יום אחד וזה החזיק ג' שנים אחרי כן הויא חזקה ואע"ג דלצוהון לא מהניא ליה חזקת שלש שנים לומר לקוח הוא בידי אלא א"כ יש עמה טענה אחת מכרתה לי אחת נתתו לי בתמנה וגבי בנו לא צעינן טענה זו אלא מאבי ירשתי אלמא טענינן ליתמי מאי דלא מצי אצוהון למטען לא דמי דהתם נמי אין טוענינן בשביל היתומים אלא שאביהן קנאה מן המערער כמו שהיה הוא האב יכול לטעון ולפיקך הויא חזקה אע"ג דלא טענו מידי אבל הכא האב לא מצי טעין לאחרן שיביאו ראיה ואנן היכי נטעון במקום היתומים כן:
והא רבא אפיך כו'.
סיומא דלתקפתא דרב פפא היא:
זוגא דסרבנלא.
זוג מספריים של סורקי בגדים שגוזזין בהם הסרבליס:
בלא ראיא.
בעלים שהיו להם עדים שהן שלהן הוציאוים מן היתומים בלא ראיה ועדים שעידו שהשאלו לאביהן של יתומים לפי שהן עשויין להשאיל ולהשכיר שאס אמר אביהן לקוחין הם בידי עליו להביא ראיה אף היתומין עליהן להביא ראיה שלקחן אביהן מן הבעלים וכיון דלית להו ראיה החזירם רבא לבעלים ולא נאמר כיון שמת האב על הבעלים להביא ראיה:
כדשלח

בבא בתרא פרק שלישי

גב.

קבל מן הקטן יעשה לו סגולה.
דמשבא לידו אימור מציאה אשכח ולכך הוו דקטן ויעשה לו סגולה אבל מכל מקום לכתחלה אין מקצלין:
ומודה ל' אבא שאם מת עץ האחין להביא ראיה.
אומר רשב"א אין לומר משום דטענינן ליתמי דאי הוה אצוהון קיים הוה מיימי

ראיה דלעיל (דף נח.) פריך (י) דאי הוה אחי בטענתא דלצוהון אפי' הןך נמי משמע דפשיטא ליה דבן אומן וכן אריס דלמו בטענתא דלצוהון דאין להן חזקה ומאין פשיט לו כל כך הא לרב יש חזקה לבן אריס אע"פ שלאריס עצמו אין לו חזקה ומיהו י"ל דהתם (י) מבן גולן פריך כלומר אפי' הןך נמי הוו כבן גולן אבל מ"מ אין לפרש כן דהא מנן (לעיל דף מא.) הבא מחמת ירשה אין צריך טענה הא חזקה צעי ואמאי דלמא אס היה אביו קיים היה מציא עדים שלקחה אלא נראה דהכא דוקא הוה דקאמר רב על האחין להביא ראיה אס מת משום דאונות ושטרות יוצאים על שמו דמוכחא מילתא דשלו הן אלא בחייו הוה דקאמר רב עליו להביא ראיה דלא סמכינן אמאי דיוצאין על שמו דאס איתא דנפלו לו מצית אביו אמו היא לו עדים דצבר אבל צבנו דליכא למימר הכי סמכינן אמאי דיוצאין על שמו ונראה דרב מודה במאי דאפיך רבא זוגא דסרבנלא מיתמי ולרב פפא דפריך מינה נראה לו לדמותה לאונות ושטרות יוצאין על שמו:
דברים

אמר על האחין להביא ראיה שמואל ה"מורה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה מתקוף לה רב פפא כלום טענינן להו ליתמי מידי דלא טען להו אבוהון והא (י)רבא אפיך (י)זוגא דסרבנלא וספרא דאגדתא מיתמי בלא ראיה בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר **כדשלח**

האחין הרי הוא כבאר כל שחלק. הפלוג מאביו ואין סמך עוד על שלטנו, כגון שנשא אשה ואין משתלם עוד בנכסי אביו ואשתו שנעגרשה הרי הן כבשאר כל אדם. אפי"נ דמתן נעיל (מג.) לא ללש חוקה בנכסי אשתו ולא ללשה בנכסי בעלה ולא הלכ בנכסי הן ולא הן כו'. הן כיון שהופלגו זה מזה ים לכן חוקה זה על זה (רע"ד חו. זוגא דסריבלא. ומספרים שגוזין כגן מאר ב"ח קס.) מספרים של סורקי בגדים (שביבועות חו.) מיהומי. שהביאו בנעלים עדים שמהו שלהן והן טוענין שהאלום לאביהם של אלן ואפקיטו רבא מיימי' משום דביס' הששין להשאיל ולהסביר (ב"ח קס.) ומתאפקיטו רבא מיהומי ש"מ דסריבל ליה אי הוה אבוהון קמן ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן בשביעה. דאי מהימן אן הוינן טענין בשביל יתמי אביהם לקחם ממך. ודוקא ספרי דאגדתא, שאין אדם עשיר ללמוד בזה מדר, אבל שאר ספרים אינם עשויים להשאיל ולהשכיר לפי שהמתקלקלן כמו טענינן (שם כס.) בנזילא ספרים לא יתמד כהן לכתחילה ולא יקרא אחר עמו, ויסול לומר לקוחין הן בידי ואין צריך לכתוב עליהן שטר מכירה אלא לזוהא דמילתא שלא יתקן לשבג, וכן קבלתי מרב יצחק הלוי (שביבועות חו.).

(א) ע"כ דרשב"ם ויש מפרשים (ב) וכו' טלומר אס לא פירסו בשעת מיתה וכו' ונראה דכוון לפי רעיו ז"ל

עין משפט ונר מצוה

ריב א מיי פ"ז מהל' פקדון הל' י ופכ"ב מהלכות אלוות הל' נל סמנ עשין פה טוש"ע אה"ע ס' פו סעי' א ונכרד אלפס עוד צב"מ פ"ג דף סז.:

ריב ב ג מיי' שס וסמנ שס טור אה"ע שס:

ריד ד ה מיי' פ"ט מהלכות מלכות הל' ז ח סמנ עשין זא ופי' פס טוש"ע ח"מ סי' סב:

רבינו גרשום

קבל פקדון מן הקטן. אין יכול להחזיר לו לפי שאין יד לקטן מיתתן של לו ממנו סגולה ויחזיר לו כשיגדל: ויכול., בין נשים ועבדים וחינוקות: שאמורו בשעת מיתתן של פלוני הן הפקדון יעשה כפירושן. ויחזיר לאותו פלוני: ואם לא פירשו יעשה: (א) מי שהפקדון בידו פירוש לפירושן שהן היו צריכין לפרשו. ושל אשה יחזיר ובעל ושל עבד יחזיר לאדונו: הכי כיפי. עגילים: דמרתא. של אשת פלוני: ובני ברתא. של שותיהן הוד: אי מהימנא לך. שלא גנבה מינך כלום: עשה כפירושך. ותן להם: אי אמידא לך. שאותה שהיא אומרת עשירה ומפקדת פקדוני: עשה כפירושך: ואי לא עשה פירוש לפירושך. ויהיה שלך: ספר תורה. כי הוכיז לא מילאיא קרנא: **פ"סקא** ולא לאב בנכסי הבן. בבכסים שקנה הבן: ואפילו חלקו. שהאב תופס לעצמו מה שקנה והבן תופס מה שקנה ושבו והחזיק זה בשל זה לא חזקה חזקה משום דאבא לגבי ברא וברא לגבי אבא אחולי אחלי הפירות זה לזה: רבא אמר חלקו לא אמרינן דלא הויא חזקה דדאי הויא חזקה משום דהבן שחלק הרי הוא כבאר כל שחלק. הפלוג מאביו ואין סמך עוד על שלטנו, כגון שנשא אשה ואין משתלם עוד בנכסי אביו ואשתו שנעגרשה הרי הן כבשאר כל אדם. אפי"נ דמתן נעיל (מג.) לא ללש חוקה בנכסי אשתו ולא ללשה בנכסי בעלה ולא הלכ בנכסי הן ולא הן כו'. הן כיון שהופלגו זה מזה ים לכן חוקה זה על זה (רע"ד חו. זוגא דסריבלא. ומספרים שגוזין כגן מאר ב"ח קס.) מספרים של סורקי בגדים (שביבועות חו.) מיהומי. שהביאו בנעלים עדים שמהו שלהן והן טוענין שהאלום לאביהם של אלן ואפקיטו רבא מיימי' משום דביס' הששין להשאיל ולהסביר (ב"ח קס.) ומתאפקיטו רבא מיהומי ש"מ דסריבל ליה אי הוה אבוהון קמן ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן בשביעה. דאי מהימן אן הוינן טענין בשביל יתמי אביהם לקחם ממך. ודוקא ספרי דאגדתא, שאין אדם עשיר ללמוד בזה מדר, אבל שאר ספרים אינם עשויים להשאיל ולהשכיר לפי שהמתקלקלן כמו טענינן (שם כס.) בנזילא ספרים לא יתמד כהן לכתחילה ולא יקרא אחר עמו, ויסול לומר לקוחין הן בידי ואין צריך לכתוב עליהן שטר מכירה אלא לזוהא דמילתא שלא יתקן לשבג, וכן קבלתי מרב יצחק הלוי (שביבועות חו.).

(א) ע"כ דרשב"ם ויש מפרשים (ב) וכו' טלומר אס לא פירסו בשעת מיתה וכו' ונראה דכוון לפי רעיו ז"ל